

PRVA PRIREDITEV «GOSPODARSKEGA RAZSTAVIŠČA» V LJUBLJANI

Se bolj kot obisk same razstave razveseljiv obseg sklenjenih kupčij

Program dela, ki bi bil lahko v zgled upravi tržoškega velesejma, kako je razstavne prostore mogoče izkoristiti za kaj več kot za en sam velesejem in nekaj športnih prireditev na leto

Ze pred vojno je Ljubljana imela svoj velesejem. Ni bil sicer velik, odgovarjal je takratnim gospodarskim razmeram, vendar pa je precej pripeljal k uveljavljanju slovenskega gospodarstva in njegovih proizvodov v svetu.

Po vojni se je gospodarstvo v Sloveniji, kot v vsej Jugoslaviji, zelo razmahnilo. Zrasle so številne nove tovarne, med katerimi nekatere — na primer ljubljanski Litostroji — postajajo znane daleč v svetu in izvažajo svoje proizvode na Bližnji vzhod in celo v daljno Indijo in Burmo. Potreba po obnovitvi slovenske velesejemске tradicije in po njeni razširitvi na novih temeljih in v novih razmerah se je čutila še daleč časa. Vendar v teh letih obnavljanja hude vojne škode, premagovanja gospodarskih blokad in intenzivne industrijske graditve ni bilo mogoče misliti hkrati na vse, zlasti še, ker n. št. za preprosto obnovitev nekdanjih teshih velesejemskih prostorov, ki leže na urbanistično neprimernem kraju, temveč za zgraditev novega razstavišča, ki naj odgovarja vsem zahtevam sedanosti in omogoča razvoj v prihodnosti.

Izbran je bil kraj takoj severno od glavne železniške proge, kamor se bo širil novi center Ljubljane, v neposredni bližini novega kolodvora, ki je zaenkrat sicer še v načrtih, ki pa bo — kot danes razstavišče — nekakšna postaja stvarnosti. Razstavišče leži ob glavni ljubljanski prometni žili — Titovi cesti — in bo obsegalo, ko bo popolnoma dograjeno, večnadstropno osrednjo predstaviteljsko palačo, dve veliki železobetonski hali, več manjših paviljonov, upravno poslopje, restavracijo, priključen hotel itd. Danes je razstavišče samo še delno pripravljeno — nekaki objekti v je v gradnji — vendar pa je dalo zelo do, stojno streeha svoji prvi prireditvi, mednarodni razstavi predelave in uporabe lesa, ki je bila od 4. do 13. junija.

Kot je splošni namen gospodarskega razstavišča dvojen — poleg čisto komercialne, posredniške funkcije naj opravi tudi važno delo propagande — cim modernejšo, racionalnejšo proizvodnjo in gospodarstva sploh — tako je bila tudi mednarodna lesna razstava razdeljena na dva dela. Prvi poučno propagandni, je prikazoval načine obdelave in predelave najrazličnejših vrst lesa, smotno in racionalno izkoriščanje lesa in lesnih odpadkov ter možnosti nadomestila lesa z drugim materialom. Drugi del je obsegal razstavo lesnih izdelkov po posameznih podjetjih ter razstavo jugoslovanske in inozemske industrije strojev za obdelavo lesa.

Na prehodu po razstavišču se je obiskovalcu razgrnila predstava slik najrazličnejših lesnih izdelkov od železniških pragov do modernega pohištva in umetniške intarzijske. Posebno razveseljiva je bila obsežna razstava pohištva, ki je pokazala poleg lepo izdelanih standardnih garnitur, od cenejših do luksuznih, tudi nova moderna pota v oblikovanju in izdelavi pohištva izven tihgih okvirov udomačenih pojmov kuhinjske, spalnice, jedilnice, salona itd. Prav tako je bilo videti nekaj zelo posrečenih garnitur modernega šolskega pohištva.

Razstava strojev za lesno industrijo je pokazala poleg že znane kvalitete nekaterih tujih, zlasti nemških podjetij, prečudljiv in razveseljiv vzpon mlade jugoslovanske industrije, od ljubljanske «Čičnice» do sarajevskega «Stupaja». Bolj kot obisk razstave je razveseljiv velik obseg sklenjenih kupčij, tako v notranji kot v zunanji trgovini. Komercialni uspeh razstave ni samo dober uvod v delovanje ljubljanskega Gospodarskega razstavišča, temveč je pomemben tudi za prizadevanje jugoslovanskega gospodarstva, da izkoriščanje svojega lesnega bogastva racionalizira in presmeri iz izvoza surovca v izvoz lesnih izdelkov, kar lahko prinese ob mnogo manjši potrošnji lesa iste dobitne dohodke in da nov zakon domači industriji.

Letos nima ljubljansko Gospodarsko razstavišče na programu nobene splošne velesejemске prireditve, pač pa vrsto specializiranih razstav. Od 2. do 4. julija bo turistična razstava, od 6. do 15. avgusta mednarodna razstava embalaže, od 3. do 11. septembra velika mednarodna razstava vseh kolektivnih prikazov in vseh vinorodnih okoliščin Jugoslavije in tujine, od 24. septembra do 9. oktobra

ZAKLJUČNA PROSLAVA 60-LETNICE SLOVENSKE MODERNE

Slavnostni del proslave pred ljubljansko Cukrarno

Spominsko ploščo na Cukrarni je odkril tov. Ivan Regent O pesniški in človeški podobi Moderne ter o vlogi literarnega zgodovinarja pa je spregovoril dr. Anton Slodnjak

Ljubljana, 12. junija — Osvetljena proslava v počastitev 60-letnice slovenske Moderne, ki se je začela v petek 10. t. m. s slavnostno akademijo v Unionu in nadaljevala v soboto z odkritjem nagrobnika Otonu Zupančiču, je bila v nedeljo zaključena s slavnostno pred Cukrarno.

Nedeljska slavnost se je začela s promenadnim koncertom, ki ga je med 10. in 11. uro dopoldne izvajala na Ambroževem trgu

rudarska godba DPD «Svoboda» center iz Trbovelj, naskar se je slovesnost nadaljevala in zaključila pred starim poslopjem «Cukrarna», kjer se je že pred 11. uro zbrala velika množica ljudi.

Pevski zbor Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Rada Simonitijskega je zapel štiri pesmi na besedilo Kettejevih in Murnovih stihov; okusno izdelano spominsko ploščo, posvečeno spominu na velike štiri pevce in na njihove prijatelje, je odkril Ivan Regent, predsednik pripravljalnega odbora za proslavo 60-letnice slovenske Moderne. Skrb nad ploščo je v imenu Ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane prevzel Dušan Bole.

Slavnostni govor ob spominski plošči je imel univerzitetni profesor dr. Anton Slodnjak.

Kakor je Josip Vidmar v svojem govoru na slavnostni akademiji ob pesniškem opusu velike četvorice sočیل in opredelil vso našo literarno preteklost, tako je na današnji slavnosti pred Cukrarno dr. Anton Slodnjak poleg spominskega nagovora in ožje okarakterizacije pesniške in človeške podobe slovenske Moderne spregovoril tudi o pogledih literarnega zgodovinarja na umetnost; s posebnim poudarkom se je zaustavil ob pogledih slovenskega literarnega zgodovinarja na domačo, slovensko književnost. V tej zvezi je dr. Anton Slodnjak dejal:

«Vsako človeško dejanje, torej tudi umetnostno ustvarjanje, se dogaja v nekakem časovnem razdobju, ki ga je mogoče včasih natančno včasih

mo približno določiti. Cetudi hočejo v najnovejšem času mnogi literarni teoretiki ali literarni znanstveniki študirati in razlagati umetniško literarno delo samo, kar je seveda njihova pravica, se jim vendarle ni posrečilo spodbiti preproste in jasne resnice, da je vsa umetnina delo nekega človeka — umetnika, da ni stvar, temveč izraz ali znamenje njegovega življenja in da je zato nerazdružno spojeno z umetnikovo osebnostjo in usodo. Literarnoteoretič-

Komaj 14 let sem imel takrat, ko so časopisi objavili vest, da so fašisti ugrabili socialističnega poslanca Giacoma Matteottija, in vendar se še danes živo spominjam vzdušja, ki je vladalo skozi dva meseca, dokler niso pri «Quartarelli» našli njegovega iznakaženega trupla.

Vladalo je splošno prepričanje, da Mussolini ne bo vzdržal ofenzive, ki jo je demokratični tisk vršil proti fašističnemu režimu, in da se bo moral umakniti iz političnega življenja. A Mussolini ni bil moč, ki bi mogel kloniti pod pritiskom moralne obsodbe, ko je bilo vendar vsem jasno, da se je fašizem uveljavil le s terorjem in zločinom.

Fašizem je ofenzivo vzdržal predvsem zato, ker tedanja italijanska demokracija ni bila kos temu pojavu in ker se je igračkala z moralno ofenzivo in «aventinstvom», to je s pasivnim odporom namesto, da bi v svojo obrambo pozval italijansko delovno ljudstvo, ki je bilo takrat močno organizirano in prežeto z borbennim duhom.

Na vso nesrečo pa takratna italijanska demokracija ni bila dovolj položajna in je izgubila zgodovinsko bitko, ki ni imela tragičnih posledic le za njo, ampak tudi za vrsto drugih evropskih dežel. Politična zmaga italijanskega fašizma v dobi aventinske krize je rodila sorodna reakcijska gibanja najprej v Nemčiji, pozneje še v Spaniji, in tako so se ustvarili pogoji, ki so morali nujno privedi do druge svetovne vojne.

Giacomo Matteotti ni bil niti prva niti zadnja žrtev fašističnega terorja; njegova mučeniška pot pa nas stalno opominja na resnico, da je v borbi za demokracijo in napredek aktivna borbena prisotnost delovnega ljudstva zgodovinsko nujen in neizogljivi ciničelj.

d. h.

Na struja stremi v nekaterih literarnih zgodovinah, kjer se zdi, da je zgodovinsko delo opravljeno, samo se po tem, da bi razložila umetnino kot izžarevanje duhovne energije tako, kakor jo razlagalec spozna v doživljanju. Po tem hrepeni tudi literarni zgodovinar. Toda njegovo zaupanje v pravilnost lastne interpretacije ni tako trdno in veliko, kakor pri prvih, ker se boji, da bi se mu le-to s svojim bolj ali manj primernimi besedami ponavljal v osebnem filozofskem jeziku to, kar je pesnik ustvaril v nedotakljivem umetniškem izrazu in sijaju. Poslednjo in najvažnejšo interpretacijo prepušča literarni zgodovinar slehernemu bralcu, ker spoštuje umetnikov namen, ki je gotovo pri vsakem zdravem ustvarjalcu ta, da se razodeva brez posrednika sočloveka, ki ga je volja poslušati.

«Marsikdo med vami» je nadaljeval dr. Anton Slodnjak, «se morebiti sprašuje, zakaj omenjam te stvari na tem mestu in ob tej priložnosti. Toda namen in kraj našega sestanka mi daje pravico do tega. Obenem pa mislim, da sem tudi dolžan, da govorim o tem prav na tem mestu, saj se je nekaj časa vrste pri nas napadli na našo literarno zgodovino, zato ker opravlja svo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Zaključne šolske prireditve in razstave na slovenskih šolah

Tudi ob zaključku letošnjega šolskega leta so na slovenskih osnovnih šolah priredili vrsto zaključnih prireditev in razstav. — Otroci nabrežinske osnovne šole so med drugim podelili, tudi igrico «Kraljica-pastirica»

Zelo lepa je bila razstava na sentjakovski osnovni šoli, kjer smo videli posebno uspelo ročna dela

Tudi na slovenski osnovni šoli v Ul. Donadoni je razstavljenih mnogo lepih ročnih del in risb

Pri Sv. Barbari so otroci razstavili zelo okosno izdelana ročna dela, posebno dekliška

Razumljivo, da so starši z velikim veseljem in zadoščenjem sledili prireditvam svojih otrok. Na sliki: pogled na občinstvo pri zaključni šolski prireditvi v Barkovljah

OB ZAKLJUČKU ŠOLSKEGA LETA NA SLOVENSKEM UČITELJIŠČU

Učenci Avgusta Černigoja so razstavljal pri Sv. Ivanu

«Zakon serije»: Ko sem predčerašnjim pisal za «Mladost pri Svetem Ivanu» stavek: «V stoletju otroka» pa se v svetu in tudi pri nas prirejajo na primer razstave otroških risb in slik.» itd., sem hotel postaviti za primer Avgusta Černigoja, ki je že večkrat razstavljal slike svojih učencev. V stavek se mi primer nekako ni vlagal, pa sem ga hotel vnesti pod črto. Tedaj me pozove gos. Giamp. k telefonu. Cujem meni po telefonu nevajen glas — bil je Avgust Černigoj, ki se mi je prijazno posmejal in me povabil — k Sv. Ivanu na razstavo otroških risb, katere pri svoji prezaoplenosti nisem bil sploh opazil najavljen v časopisu.

Trst, 8. junija 1955
Iz mojih «Zapisikov»

Ce se prav spominjam, je bila znana pedagoška reformatorica Ellen Key, ki je ob nastopu našega stoletja napovedala, da bo to stoletje — «stoletje otroka». Njena napoved je bila točna. Otroška psihologija, otroško skrbstvo in vse, kar je s tem v zvezi, so pridobile našega stoletja. Danes vemo, da ima otrok svoj svet, svoj način gledanja in čutenja in svoj način izražanja, medtem ko so naši predniki videli v otroku samo nerazvitega odraslega.

Moderna psihologija se intenzivno ukvarja z otroško kreativnostjo na vseh področjih in moderna šola je začela to kreativnost tudi spodbujati in gojiti. Kakor je po eni strani psihologija nezroz odkrila sorodnost med kreativnostjo primitivca in shicofrenika, ki oba na svoj način izražata svoja notranja doživljanja v podobnih simbolih, tako je s svoje strani otroška psihologija intenzivno zvezo med kreativnostjo primitivnih narodov in med spontaninim umetniskim izražanjem otrok. Temu živemu, neposrednemu in izvirnemu izražanju pa se skušajo približati tudi razne struje v moderni umetnosti, da bi se naše hipercivilizacije dobile svet neposrednejši stik z naravo in prvobitno dušo od civilizacije še nedotaknjenejšega človeka («Jauvisti», Paul Gauguin).

Kretschmer je dopolnil, da je v puberteti malone vsak človek «egalen». Po Freudu pa je pred puberteto že en prodor otroške senzual-

nosti in sicer med četrtim in šestim letom, s katero gre, kot kaže, vzporedno tudi prvi prodor otroške kreativnosti. Zato se mi zdi še posebej zanimiva in proučevanja vredna kreativnost v teh dveh fazah: v predolski dobi in ob nastopu pubertete

Učenci, ki jih predstavlja umetnik in pedagog Avgust Černigoj na tej razstavi, pripadajo tej drugi, mladostniški fazi. Avgust Černigoj ni samo revolucionarno usmerjen v lastnem ustvarjanju, marveč je revolucionar tudi kot pedagog. Večina dosežanih učiteljev risanja je v nasprotju s prisanja je pred Cernigojem stori-fesorjem da bi pri učencih zatrla njihovo spontano, ti-pično otroško kreativnost; Černigoj to spontano krea-tivnost goji in spodbuja. Rezultati njegove šole so zato nad vse zanimivi, razve-seljivi in poučni. In to ne samo za psihologijo in peda-gogo, marveč tudi za ljubi-telja resnične umetniške kreativnosti.

Kako bogat, kako pisan, izviren je ta otroški svet! Kako nazoren, jasen in ob-sešen fantastičen! Koliko je iznajdljivosti in kako je vse izraženo na najprepro-stejši način! Černigoj spod-buja svoje učence, naj ri-sajo, slikajo po spominu. Tu se nazorno vidi, kako spon-

tana otroška kreativna sila preoblikuje predmete, jih na svojstven način med seboj povezuje in spet razčlenja.

Izredno poučne in zanimi-ve so tako imenovane skole-ktivne slike, pri katerih ustvarjanju je sodelovalo več učencev. S Černigojem žal nisem ulegel govoriti, da bi mi bil to ali ono pojma-ni. Toda iz smisla slik se vidi, kako so sestavljene iz posameznih razdelkov, ki vsak kaže individualnost mladega kreatorja. Eden zač-ne, drugi nadaljuje, vsak po svoje, njegovo zamisel. Zapisal sem, kako bogat je ta otroški svet. Tu ni nobene «diskriminacije», kar predmetov tiče. Mladostnik upodablja vse, kar ga zani-ma, gane, vzbuja njegovo pozornost: ljudi in živali, tehnične predmete in naj-raznovrstnejša udejstvovanja. Tu je priroda, so stav-be, športna udejstvovanja in intimni interjeuri. In o-trok sam, mladostnik je oči-šče, okrog katerega se vse vrti. Tu je iskrenost, tu je neposrednost. Tu odpade vsak strah, razodeti tisto, kar mladega risarja in sli-karja zanima, priteguje in veseli. Tu še ni poznejših za-drkov, posnemanja in pri-padnosti k strujam. Pač: ne-kateri od teh mladostnikov se ostanjajo na umetniško koncepcijo svojega učitelja. Ali je to kaj čudnega, če

se učencev zgleduje po učitelju — mojstru? Toda takih risb in slik je malo. Čudovi-to je, koliko svobode dopušča učitelj učencem. Re-zultat je izključno pozitiven. Srce gledalca zatrep-če spet v mladostnem ritmu, ko gleda v teh slikah in risbah utelesitev tolikih last-nih mladostniških čutenj in vizij.

V Ljubljani razstavlja drugi naš tržaški mojster — Lojze Spacal. Ni mi dano zaradi smučne hirokrati-ke okosčnosti (dolgotraj-ne procedure z vizumi in podobno), da bi mogel vide-ti njegovo razstavo. V Mi-lanu je pred nedavnim z uspehom razstavljal Bogdan Grom. Cesarja gledamo žal predvsem kot scenografa. Lukežiča upamo čimprej spet videti. Prav tako Hla-vatjia in še koga drugega. Černigoj se tokrat ni pre-dstavil sam, marveč po svo-jih učencih. In vendar sme-mo reči, da se skozi delo teh učencev vidi tudi moj-ster sam. Njegova široka-srčna demokratičnost, pred-vsem pa njegova inovacio-nost in ljubezen do otropi-teljstva, ki nam je v ne-ke-m smislu že dala Cesarja in Lukežiča, a morda celo ni bila tudi brez vpliva na Spacala, ki je pozneje našel tako izvirno in umetniško tako potentno lastno pot.

VLADIMIR BARTOL

Skupinska slika učencev 3. letnika slovenskega učiteljskega pod geslom «Rosamunda» (po narodni pripovedki)

